

Moederconcern 'foute' dochter krijgt het lastiger

Geleidelijk aan wordt het wat gemakkelijker moederbedrijven verantwoordelijk te stellen voor 'foute' dochters, signaleert advocaat Uiterwaal.

Door onze redacteur
MELLE GARSCHAGEN

En Nigeriaanse boer moet naar een Nederlandse rechter in een poging zijn gelijk te halen. Gisteren diende een zaak voor de rechtbank in Den Haag tussen vier Nigeriaanse boeren en tegen olieconcern Shell. Wat de slachtoffers van Bhopal tot nu toe niet is gelukt, proberen de boeren voor elkaar te krijgen: een multinational in het thuisland verantwoordelijk stellen.

De boeren verwijten Shell hun landbouwgrond in de Nigerdelta zwaar te hebben vervuild. De ernstigste lekkages vonden plaats tussen juli en november 2007, beweren de boeren. Ze houden niet alleen Shell Nigeria, maar ook het Brits-Nederlandse moederbedrijf Royal Dutch Shell verantwoordelijk. Vorig jaar oordeelde de rechtbank dat de Nederlandse rechter bevoegd was de zaak te horen. Gisteren probeerden de boeren via de rechter documenten te krijgen van Shell over het olielek. Advocaat Michel Uiterwaal van Böhler Advocaten stond ze bij.

Waarom konden de boeren niet naar een Nigeriaanse rechter?

Uiterwaal: „Mijn cliënten willen niet alleen een zaak voeren over de lekkages in het verleden, ze willen dat het beleid van Shell in Nigeria daadwerkelijk verandert. Ze willen dat er geen nieuwe lekkages plaatsvinden. Om beleid te wijzigen moet je bij het hoofdkantoor zijn. Een vonnis van een Nederlandse rechter kan hier

geëxecuteerd worden.”

Maar Shell Nigeria zit in Nigeria, niet Royal Dutch Shell?

„Dat houdt Shell ook bij hoog en laag vol. Gisteren zaten er ook weer twee mannen in de rechtszaal: een van Shell Nigeria en één van Royal Dutch Shell. Het leken mij gewoon twee Nederlandse mannen van Shell die gebroederlijk naast elkaar zaten. Het klassieke argument is dat een moederbedrijf een gescheiden entiteit is van het dochterbedrijf. Je kon alleen die gescheiden aansprakelijkheid doorprikken als er bijvoorbeeld sprake was van directe controle van het moederbedrijf op de dochter. Nu zie je steeds meer literatuur dat het een eigen onrechtmatige daad is als een dochterbedrijf de wet overtreedt en het moederbedrijf daar niets aan doet. Vijftien jaar geleden was het verweer van Shell 'we just hold the shares' en zijn dus niet verantwoordelijk, nu zegt Shell dat het beleid in Nigeria is op orde. Dat proberen ze te bewijzen door videobeelden te laten zien. Vroeger was dat ondenkbaar. Dat is een duidelijke kentering.”

Het is dus makkelijker geworden om bedrijven verantwoordelijk te stellen?

„Het recht is inderdaad opgeschoven. Maar er worden heel weinig zaken gevoerd. Dat laat zien dat het nog steeds bijzonder lastig is. Ook in deze zaak is het nog steeds niet tot inhoudelijke behandeling gekomen. Normaal kan een rechter binnen vier weken een vonnis wijzen op een verzoek om documenten, zoals wij gedaan hebben. Nu gebeurt dat op 14 september omdat het een ingewikkelde zaak is. Als je bijvoorbeeld in de VS een bedrijf verantwoordelijk wilt stellen, moet je kunnen aantonen dat er een universele, bindende norm van internationaal recht in het geding is. Dat is niet eenvoudig.”